

De schouw als instrument voor effectieve natuurbrandbeheersing

Samenwerken aan een natuurbrand veilig landschap: "Make friends before you need them"

Auteur: Liza van Velzen (Opleiding postgraduaat adviseur natuurbrandbeheersing PXL 2025-2026)
Contact: lizavanvelzen@outlook.com; 06-51799775

'Bewustwording rondom natuurbrand vergroten begint buiten'

Inleiding

De uitdaging: De kans op onbeheersbare natuurbranden neemt toe, terwijl (wetenschappelijke) data over de effectiviteit van natuurbrandbeheermaatregelen schaars is.

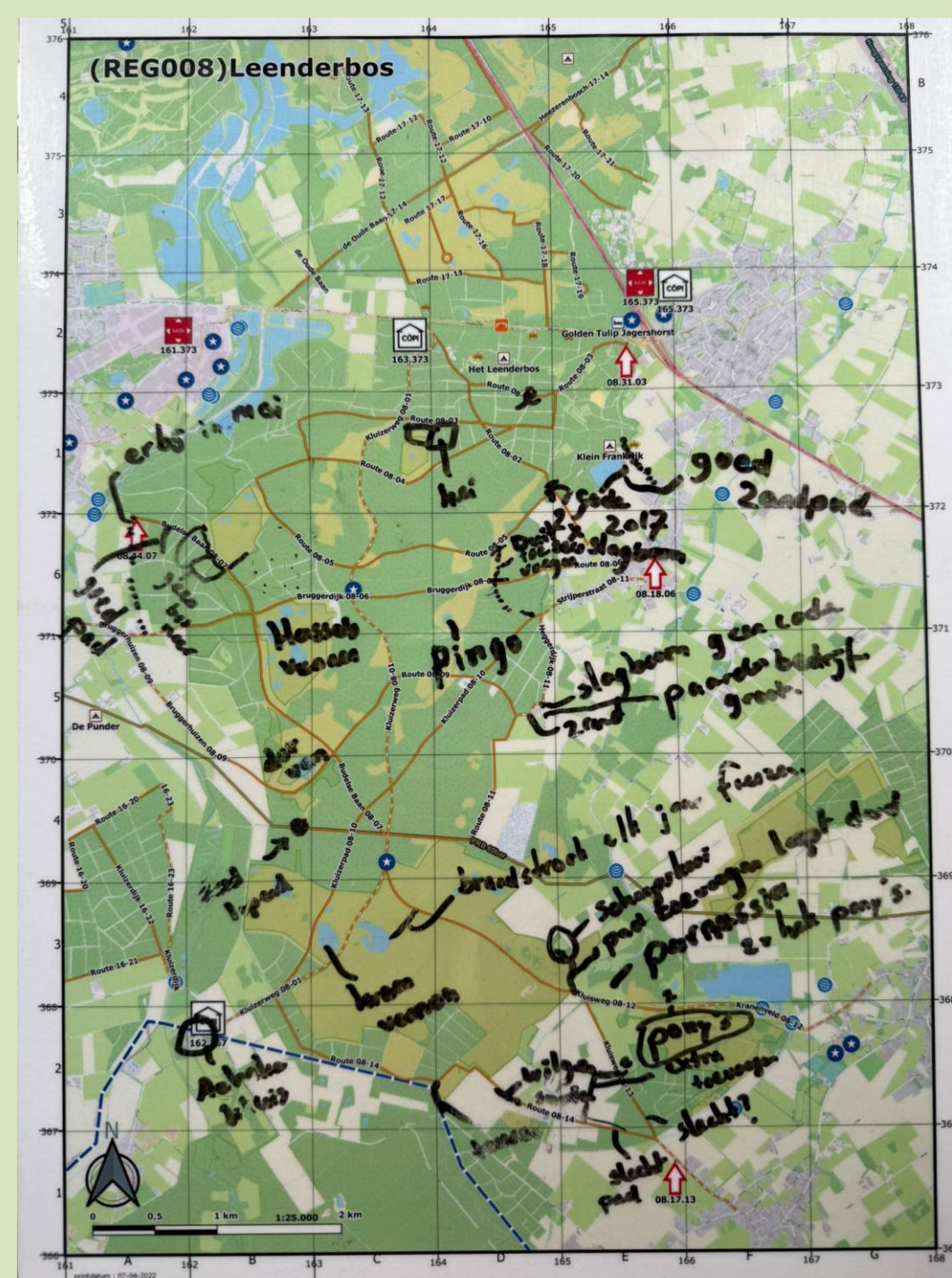
Wat is een schouw?: Het gezamenlijk beoordelen van toegangswegen, bluswatervoorzieningen en preventieve maatregelen door boswachters, brandweer en ambtenaren.

Centrale vraag: 'Wat is een goede handreiking voor het schouwen van natuurgebieden in het kader van natuurbrandbeheersing?'

'Schouwen is elkaars taal leren spreken'

'Natuurbrandpreventie is maatwerk'

'Met de voeten in de modder, daar krijgen we het beste beeld van wat nodig is, en wat kan.'

Discussie

Gebrek aan data: er is nog veel onduidelijkheid over welke ingrepen in de natuur nu écht brandvertragend werken. Een goede schouw leunt dus sterk op de kennis van de betrokken experts.

Steekproef van geïnterviewden: is een zestal geïnterviewden voldoende representatief voor heel Nederland?

'Rood' (brandweer) en 'groen' (natuurbeheer) samenbrengen

Methode

Interviews en internationale netwerkconsultatie: zestal multidisciplinaire experts uit verschillende regio's en disciplines. Kennis en behoeften rondom schouw ophalen uit de praktijk.

Ontwikkelen en uitvoering schouwtraining (Casus Stippelberg): praktische training, brainstormsessie en kennisdeling met Veiligheidsregio's Brabant Zuidoost en Limburg Noord

Constructie van de handreiking; 3 tal pagina's met praktische tips en checklist. Kan direct geïntegreerd worden in de landelijk Toolbox natuurbrandbeheersing.

'Met een natuurbrandbril het natuurgebied aanschouwen'

Checklist schouw natuurbrandbeheersing

Categorie	Onderwerp	Specificaties & Aandachtspunten
Bereikbaarheid	Toegangswegen	Primaire wegen: 6m breed. Secundaire wegen: min. 3,5m. Controleer de kwaliteit van de ondergrond.
	Vrije hoogte	Takvrije doorrijhoogte van min. 4 meter.
	Obstakels	Slagbomen voorzien van gelijksluitende brandweersloten (driekant/hangslot <10mm). Zijn er afgesloten begrazingsgebieden het natuurgebied?
	Manoeuvreren	Keerlussen en passeerstroken (min. 15x3m) om de 500m aanwezig en denk aan hellingshoeken.
Bluswater	Voorzieningen	Vindbaarheid en werkbaarheid van brandkranen, open water en geboorde putten.
	Toegankelijkheid	Kunnen zware voertuigen (aslast 11,5 ton) de waterbron bereiken zonder weg te zakken?
	Afstand	Is er voldoende bluswater binnen een straal van 2 km (RIN-norm)?
Vegetatie	Brandstoffen	Beoordeel de bedekkingsgraad van naalddhout vs. loofhout (natuurlijk hittedschild).
	Stoplijnen	Status van (oude) brandsingels, brandgangen, natuurbrandcompartimentsgrenzen en (natuurlijke) corridors.
	Brandladders	Laaghangende naalddhout takken of dichte ondergroei die vuur naar kronen geleiden.
Mens & Gebouw	WUI-zones	Afstand tussen brandbare vegetatie en woningen/recreatieparken (min. 10-30m buffer). Waar liggen bijvoorbeeld kritieke objecten, rieten kappen, gastanks of infra in het gebied?
	Zelfredzaamheid	Zijn er vluchtroutes voor bezoekers?
Operatie	Navigatie	Duidelijke inrijpunten (uitgangsstellingen) en navigatiepaaltjes aanwezig? Kloppen die met de operationele kaart?
	Communicatie	Check het bereik van portofoons en mobiele telefoons in 'dode zones'.

Conclusie

Samenwerking is het fundament: naast praktische kennis, elkaars uitdagingen delen en open staan voor elkaars belangen en inbreng bleek de schouw ook een sociale component te bevatten. Elkaar leren kennen voordat je elkaar nodig hebt is belangrijk.

'Make friends before you need them'

Maatwerk boven standaardisatie: er is geen eenduidige manier om de schouw 'perfect' te doen. Benut kennis en kunde die er al is en beoordeel het samen in het natuurgebied.

18 juni 2026 Symposium Natuurbranden Alden Biesen (BE)